

Проблеми фахової підготовки вчителів українознавства в системі вищої школи

Українська національна школа твориться на основі стратегічних завдань оновлення освіти, визначених Державною національною програмою "Освіта" (Україна XXI ст.). Чільне місце в організації навчально-виховного процесу в навчальних закладах усіх типів відводиться українознавству, широке вивчення якого покликане дати учням знання з етнічної історії України та етногенезу українців, сформуванню уявлення про особливості традиційної української культури та культури національних меншин, характер сучасних етнічних процесів в Україні та за кордоном, сприяти формуванню в підрослячому поколінні духовності, національної свідомості, загальнолюдських цінностей.

Аналіз досвіду роботи закладів та установ освіти показує, що в значному числі педагогічних колективів уже пройдено той етап, коли українознавству відводилась агітаційна роль, виконання якої вимагало використання зовнішньо ефективних, а інколи і розважальних засобів. Застосування цих засобів було виправдане необхідністю привернення уваги учнів, батьків, громадськості до того величезного комплексу знань і науково-педагогічних концепцій, що їх об'єднує фундаментальне поняття "українознавство". Сучасний етап відзначається тим, що від вузького; фрагментарного використання українознавства в школах переходять до діяльності, яка б дозволила охопити всі його сторони, визначені концепцією, де наголошується, що "це система фундаментальних знань про конкретний народ, особливості його побуту й трудової діяльності, національний характер, світогляд, історико-культурний досвід, а також про свій рідовід, що є органічною частиною народу, про спосіб життя і виховання в родині, про отчий край і все, що пов'язане з ним".

Такий підхід зумовив необхідність розширення шляхів реалізації ідей українознавства в навчально-виховному процесі сучасної школи.

У зв'язку із впровадженням українознавства в навчально-виховний процес школи постала необхідність підготовки студентів історичного факультету до викладання цього курсу. Саме вирішити це важливе завдання покликана вузівська дисципліна "Шкільний курс "Українознавство" та методика його викладання". Мета її полягає в ознайомленні майбутніх вчителів із актуальними проблемами українознавства, вироблені в студентів практичних умінь та навичок, необхідних для викладання пропонованого шкільного курсу.

На лекційних, семінарсько-практичних та лабораторних заняттях здійснюється ознайомлення студентів із базовим змістом навчального предмету, особливостями, методами і прийомами викладання українознавства в школі відповідно до вікових особливостей учнів та врахування основних завдань, поставлених перед сучасною школою.

В основі курсу лежить прикладна діяльність студентів з оволодіння основними навиками викладацької

діяльності в аудиторії та закріплення під час проходження педагогічної практики в школі.

У курсі викладання українознавства з'ясується, яким повинен бути вчитель-українознавець. Він має володіти традиційними і нетрадиційними принципами, методами та прийомами навчання у їх взаємозалежності, науково обгрунтованій і підтвердженій практичним досвідом.

Виходячи із концепції та завдань курсу, основною формою навчального процесу є урок у рамках традиційної класно-урочної системи. Разом з тим реальності нашого сьогодення — відсутність шкільних підручників, посібників, дидактичних матеріалів з українознавства — значно збіднює методичний арсенал роботи вчителя. Це значною мірою впливає і на урізноманітнення типології уроку, вибору найбільш оптимальних форм організації навчально-виховного процесу. Результати педагогічного досвіду вчителів свідчать про те, що перспективним напрямком організації викладання цього інтегративного курсу є оптимальне поєднання різних типів уроків, їх урізноманітнення.

Завдання методики є підготовка майбутніх учителів до проведення сучасного якісного уроку — добре підготовленого, ретельно розрахованого відповідно до поставленої мети та наявних можливостей. Ці завдання реалізуються в ході проведення семінарсько-практичних занять, зміст яких передбачає вивчення українознавства в двох аспектах: пізнавальному та прикладному, що дає можливість творчого підходу студентів до педагогічної діяльності не тільки на уроках українознавства, а й у позакласній та позашкільній роботі. Студентам пропонуються практичні завдання: підготувати методичну розробку одного з варіантів уроку українознавства (наприклад "Етичний ідеал українців" (5 клас), "Етнографічне районування України" (8 клас), "Духовний світ українців" (9 клас), "Українська діаспора" (10 клас), "Самобутність етнічної культури українців" і т. д.); розробити дидактичні матеріали до одного з уроків українознавства (кросворди, ребуси, тести, картки); підготувати методичну розробку уроку з активними формами роботи (урок-подорож, урок-зустріч, урок-виставка, урок-спектакль, урок-обряд, урок-дума і т. д.); виготовити наочність до одного з уроків українознавства, підготувати методичну розробку уроку з використанням художньої літератури, фольклору, музики, живопису і т. д., розробити тестові завдання до одного з уроків, підготувати методичну розробку позакласного заходу з українознавства та фрагменти українського обряду чи свята з використанням театралізованої гри (завдання для академічної групи).

Остання з названих форм роботи стала вже традиційною для студентів історичного факультету, у фонотекі якого є відеозаписи фрагментів українського

весілля: сватання, дівчачий вечір, "даризна"; "Андріївські вечорниці", "Щедрий вечір, добрий вечір", підготовлені студентами-істориками.

Однією з ефективних форм фахової підготовки майбутніх учителів є лабораторні заняття, під час яких студенти знайомляться з організацією навчально-виховного процесу уроку українознавства, аналізують урок, знайомляться з роботою вчителя та учнів на уроці; з методикою створення уявлень та формування основних понять, умінь і навичок на уроках українознавства; реалізації виховних завдань на уроці та використанням міжпредметних зв'язків. На кожне лабораторне заняття відповідно зроблена схема аналізу уроку.

Отже, вивчення педагогічного досвіду — важливий фактор набуття педагогічної майстерності майбутніми вчителями.

Важливою у розділі "Шкільний курс "Українознавство" та методика його викладання" є тема "Формування знань та умінь учнів", у якій розкриваються ази педагогічної майстерності: педагогічний такт і практика, забезпечення активного ставлення учнів до оволодіння знаннями, інтенсивний розвиток самостійної діяльності учнів, їхніх творчих здібностей, правил реалізації принципів викладання, опанування якими гарантує досягнення високої результативності у навчанні й вихованні.

Невід'ємною рисою сучасної лекції з українознавства та одним із засобів досягнення мети навчання є ефективне використання наочності та сучасних видів аудіо — візуальних засобів навчання. Це можуть бути: традиційний український одяг, предмети побуту старовини, народного мистецтва (кераміка, вироби з дерева, українська вишивка і т.д.). Використовуючи на лекціях витвори народних умільців, викладач має вирішити такі головні завдання: викликати інтерес до національної культури, виховувати естетичне ставлення до неї, пробуджувати патріотичні почуття. Доречним буде й використання кольорових діапозитивів, слайдів, художніх альбомів.

Створення відео- та фонотеки з українознавства та використання її під час лекцій є дієвим засобом навчання. Активізації зустрічі українознавства сприяють зустрічі студентів з народними умільцями, майстрами, художниками, виконавцями народних пісень.

Відомо, що добре обладнаний, стилізований під українську хату кабінет забезпечує активізацію пізнавальної діяльності студентів, успішне проведення навчально-виховної роботи з українознавства.

Навчальна програма з "Шкільного курсу "Українознавство" та методики його викладання" передбачає також самостійні форми роботи студентів. Наприклад, тема "Творча лабораторія вчителя українознавства" передбачає описання передового педагогічного досвіду вчителів українознавства; тема "Виховання учнів на уроках українознавства засобами музики" — підготовку фрагменту уроку українознавства з використанням музики і т.д.

Таким чином, майбутні вчителі самостійно опрацьовують окремі розділи і теми курсу.

Для закріплення теоретичних знань із вищезазначеного курсу студентам пропонується під час проходження педагогічної практики на IV і на V курсах самостійно підготувати і провести два уроки з українознавства та проаналізувати уроки колег. Студентам-практикантам рекомендовано брати активну участь в позакласній роботі учнів, творчо підходити до виховання, використовуючи засоби українознавства.

Завдання і зміст педагогічної практики з шкільного курсу українознавства націлені на здобуття майбутніми вчителями необхідних умінь і навичок викладання українознавства, організації навчальної діяльності учнів.

Отже, оптимальне поєднання різних форм навчання при викладанні "Шкільного курсу "Українознавство" та методики його викладання" створює передумови для формування пізнавального інтересу до вивчення даного предмету, а успіх у вивченні українознавства забезпечується вдало дібраною методикою викладання, вимогами до особистості вчителя й рівня національної свідомості та виховання.

Типова навчальна програма

курсу " Теорія та методика навчання українознавства"

напрямок підготовки 0101 "Педагогічна освіта"
спеціальність 6.03.03.02 "Всесвітня історія"

1.1. Мета викладання дисципліни

Мета курсу "Шкільний курс "Українознавство" та методика його викладання" полягає в тому, щоб познайомити майбутніх учителів із актуальними проблемами українознавства, вироблення в студентів практичних умінь та навичок, необхідних для викладання пропонованого шкільного курсу.

1.2. Завдання з вивчення дисципліни

Завдання курсу "Шкільний курс "Українознавство" та методика його викладання" — забезпечити студентів такими **знаннями**:

- ознайомлення студентів із базовими змістом навчального предмету, особливостями, методами і прийомами, інноваційними технологіями навчання та формами організації позакласної роботи з українознавства в школі відповідно до вікових особливостей учнів та врахування основних завдань, які стоять перед сучасною школою.

сформувані такі уміння:

- уміння визначати освітню, розвиваючу та виховну мету уроку на основі усвідомлення дидактичного змісту з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів за допомогою шкільної програми та методичних посібників з українознавства

- уміння складати календарно-тематичні плани по вивченню навчальної дисципліни "Українознавство" в 5-11 класах, на основі усвідомлення співвідношення змісту викладання та дидактичних основ організації навчально-виховного процесу за допомогою навчального плану загальноосвітньої школи з українознавства, навчальної програми для загальноосвітньої школи з українознавства

- уміння визначати тип уроку на основі усвідомлення освітньої, розвиваючої мети уроку та цільових завдань

- уміння визначати дидактичні принципи, методи та прийоми організації пізнавальної діяльності учнів в процесі вивчення українознавства на основі усвідомлення мети, цільових завдань, типу та форми (виду) заняття

- уміння використовувати фольклор та твори художньої літератури на різних етапах ходу уроку українознавства на основі усвідомлення та врахування мети, завдань, типу уроку, виду заняття, форм, методів і прийомів активізації пізнавальної діяльності учнів

- уміння використовувати наочність (твори живопису, ужитково-прикладного мистецтва, предмети побуту, одягу і т.д.) на різних етапах ходу уроку на основі усвідомлення та врахування мети, завдань, типу уроку, виду заняття, методичних прийомів організації пізнавальної діяльності учнів

- уміння використовувати ТЗН (кінофільми, діафільми, телепередачі, радіопередачі, звукозаписи і т.д.) на різних етапах ходу уроку на основі усвідомлення та врахування мети, завдань, типу уроку, виду заняття, методичних прийомів організації пізнавальної діяльності учнів

- уміння проводити уроки народознавства з використанням театралізованих ігор на основі усвідомлення мети уроку та цільових завдань, співвідношення змісту навчального матеріалу та вікових особливостей учнів

- уміння проводити уроки-екскурсії з народознавства на основі усвідомлення змісту навчального матеріалу, поставленої мети і сформованих цільових завдань уроку

- уміння формувати основні народознавчі поняття на основі усвідомлення змісту навчального матеріалу з урахуванням вікових особливостей учнів

- уміння оптимально відбирати дидактичні картки, ребуси, кросворди, тести на основі усвідомлення дидактичного змісту, сформованих цільових завдань з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів

- уміння організації самостійної роботи учнів на різних етапах ходу уроку народознавства на основі усвідомлення та врахування мети, завдань, типу уроку, виду заняття, форм, методів і прийомів організації пізнавальної діяльності учнів

- уміння встановлювати міжпредметні зв'язки на уроках українознавства на основі усвідомлення співвідношення змісту викладання навчального матеріалу та мети і цільових завдань уроку

- уміння оцінювати знання та вміння учнів в процесі вивчення народознавства на основі усвідомлення змісту та основних понять навчального матеріалу

- уміння складати поурочний план-конспект на основі усвідомлення змісту та структури навчального матеріалу

- уміння здійснювати аналіз уроку та самоаналіз уроку на основі усвідомлення мети, цільових завдань, правильного відбору форм, методів, прийомів навчання, змісту навчального матеріалу

- уміння здійснювати оформлення й використовувати в навчально-виховному процесі кабінет українознавства на основі усвідомлення основних завдань, специфіки, змісту навчального матеріалу з народознавства

- уміння організовувати і проводити родинні свята, конкурси, вікторини, фольклорні фестивалі, експедиції, виставки на основі усвідомлення змісту, завдань і основних форм позакласної роботи з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів за допомогою навчально-методичного комплексу з українознавства в ході семінарсько-практичних, лабораторно-практичних занять та під час проходження педагогічної практики

- уміння проводити факультативні заняття з українознавства на основі змісту та структури навчального матеріалу

- уміння проводити шкільну фольклорну практику на основі усвідомлення змісту, завдань і методів дослідження фольклорних матеріалів

1.3. Перелік дисциплін із зазначенням розділів (тем), засвоєння яких студентам необхідно для вивчення даної дисципліни

1. Педагогіка
2. Психологія
3. Народознавство
4. Українознавство
5. Етнографія
6. Етнологія
7. Етнопедagogіка
8. Теорія та методика навчання історії
9. "Шкільний курс "Історія України" та методика його викладання"

2. Тематичний план

№ теми	Назва модулів і тем	кількість годин					Самост. робота
		всього	аудиторна робота				
			всього ауд.	лекції	семінари	практ.	
	Теорія навчання українознавства	162	58	30			
1.	Вивчення та аналіз інформаційних матеріалів МОН України, методичних рекомендацій щодо змісту, структури критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів з українознавства. Значення шкільної програми та її методичних компонентів. Загальна характеристика навчально-методичного комплексу з українознавства України 5-11 кл. Знання програми змісту посібників з українознавства відповідних регіонів України. Знання змісту шкільних програм з гуманітарних дисциплін на рівні реалізації міжпредметних інформацій. Сутність змісту поняття "навчальні досягнення" та їх компетенції в галузі українознавчих знань. Характеристика пізнавальних можливостей учнів та диференціація рівнів їх навчальних досягнень Диференційована система оцінювання навчальних досягнень учнів.						

<p>Рейтингова система оцінювання особистих досягнень учнів при вивченні українознавства.</p> <p>Дидактичні вимоги до відбору типології та відповідної структури уроку.</p> <p>Принципи співвідношення структури теми уроку з навчальною програмою, підручником та календарно-тематичним плануванням.</p> <p>Дидактичні принципи організації пізнавальної діяльності учнів в процесі вивчення українознавства.</p> <p>Дидактичні етапи формування українознавчих понять та психологічні аспекти формування українознавчих понять.</p> <p>Рольові ігри — як метод підвищення пізнавальної активності учнів.</p> <p>Театралізовані ігри на уроках українознавства.</p> <p>Етапи підготовки та проведення уроків з використанням театралізованих ігор.</p> <p>Художня література, її роль у вивченні українознавства.</p> <p>Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами пісенної творчості.</p> <p>Структура, жанровий склад українського фольклору.</p> <p>Дидактичні матеріали — важливий компонент навчально-методичного комплексу.</p> <p>Види дидактичних завдань.</p> <p>Аудіо-візуальні засоби навчання та їх роль в організації навчально-виховного процесу, класифікація аудіо-візуальних засобів навчання.</p> <p>Зміст. Структура плану-конспекту уроку з українознавства.</p> <p>Роль краєзнавчого компоненту в навчанні українознавства.</p> <p>Навчальна екскурсія: функції та значення.</p> <p>Види навчальних екскурсій з українознавства.</p> <p>Сутність і значення самостійної роботи.</p> <p>Види самостійних робіт з українознавства і педагогічне керівництво ними.</p> <p>Основні завдання факультативних курсів з українознавства.</p> <p>Загальна характеристика факультативів.</p> <p>Форми проведення занять та організаційні питання.</p> <p>Етапи вивчення українознавчих тем на факультативних заняттях.</p> <p>Кабінет українознавства та його функції.</p>	<p>2. Технології навчання українознавства</p> <p>Визначати мету, завдання уроку та методику проведення навчально-виховних занять, враховуючи індивідуальні та вікові особливості учнів.</p> <p>Аналіз та значення концепції гуманітарної освіти, мета та завдання навчання українознавства в школі.</p> <p>Мета та завдання навчання українознавства.</p> <p>Знання шкільної програми та її структури.</p>				<p>14</p>	<p>8</p>		
--	---	--	--	--	-----------	----------	--	--

<p>Методика застосування дванадцятибальної системи оцінювання навчальних досягнень учнів.</p> <p>Мета та завдання тематичного оцінювання навчальних досягнень учнів.</p> <p>Підсумкове оцінювання та його відображення в плануванні навчального процесу.</p> <p>Завдання і зміст перевірки оцінювання результатів навчання.</p> <p>Організація, форми і прийоми перевірки.</p> <p>Тестові завдання з українознавства.</p> <p>Оцінка знань і коментування вчителем результатів навчання.</p> <p>Використання різних типів уроків з українознавства</p> <p>Вимоги до планів-конспектів уроків історії з обґрунтованим включенням засобів навчання та методів навчання.</p> <p>Володіння інформацією з новітніх засобів та методів навчання.</p> <p>Методичні засади відбору компонентів навчально-методичного комплексу з українознавства у відповідності до типу уроку.</p> <p>Дидактичні засади вибору форм навчального заняття.</p> <p>Методика формування понять на уроках українознавства.</p> <p>Методика організації проведення лабораторно-практичних занять з українознавства.</p> <p>Методика організації та проведення рольових ігор на уроках українознавства.</p> <p>Методика використання аудіовізуальних засобів навчання при вивченні українознавства.</p> <p>Методика використання дидактичного матеріалу на уроках з українознавства.</p> <p>Методично вірне використання текстуального методу навчання на уроках українознавства.</p> <p>Методичні прийоми використання художньої літератури та фольклору.</p> <p>Критерії відбору творів художньої літератури та фольклору до уроків українознавства.</p> <p>Методика використання бесіди при поясненні матеріалу.</p> <p>Методика використання розповіді при поясненні матеріалу.</p> <p>Методика використання розповіді при закріпленні матеріалу.</p> <p>Методика організації самостійної роботи учнів у процесі вивчення українознавства.</p> <p>Методика використання бесіди при закріпленні матеріалу.</p> <p>Правила відбору наочних посібників до уроків українознавства та позакласних виховних заходів.</p> <p>Використання схеми аналізу уроків українознавства</p> <p>Планування роботи навчального кабінету з українознавства.</p> <p>Методика організації правильного функціонування кабінету українознавства.</p>						
--	--	--	--	--	--	--

3.	<p>Практичне українознавство</p> <p>Вимоги до поурочного планування і методичні вимоги до складання сценарію народних свят</p> <p>Методика організації і проведення родинних свят, створення книг про історію села, проведення фестивалів, фольклорно-етнографічних експедицій, виставок.</p> <p>Індивідуально-психологічні особливості учнів та їх врахування в формуванні навчальних досягнень учнів з українознавства.</p> <p>Підготовка плану-конспекту уроку.</p> <p>Підготовка уроків українознавства з використанням наочних методів навчання.</p> <p>Підготовка уроків інтегрованого характеру їх мета та завдання.</p> <p>Основні методичні вимоги до проведення шкільної фольклорної практики.</p> <p>Доручення — завдання українознавчого характеру.</p> <p>Науково-педагогічне забезпечення фольклорної практики.</p> <p>Методика проведення уроку-екскурсії.</p>						6	104
----	--	--	--	--	--	--	---	-----

3. Зміст програми

№ п/п	3.1. Назва розділів, тем, лекцій та їх зміст	семестр	Кількість годин	
			Всього	в т. ч. лекцій
1.	<p>Загальна характеристика навчального курсу "Українознавство в загальноосвітній школі". Мета, завдання, структура та особливості курсу</p> <p>1. Роль і місце українознавства в системі шкільної освіти. 2. Історія виникнення і розвитку українознавства як науки. 3. Мета, завдання структура і логіка побудови курсу українознавства; особливості його викладання, характеристика діючих програм та навчально-методичного комплексу з курсу.</p>	VII	58	2
2.	<p>Методика вивчення базового змісту шкільного курсу "Українознавство". Поняттєво-термінологічна система</p> <p>1. Методика викладання українознавства як навчальна дисципліна. 2. Базовий зміст навчального предмету в школі. 3. Пізнавальні, розвиваючі та виховні функції курсу. 4. Поняттєво-термінологічна система. 5. Календарно-тематичне планування курсу.</p>	VII	58	2
3.	<p>Урок українознавства, його специфіка й типи</p> <p>1. Урок — основна дидактична форма навчання. 2. Загальна характеристика типів уроків з українознавства, особливості їх проведення. 3. Методика проведення уроків з активними формами навчання. Підготовка вчителя до уроку. Схема аналізу уроку з українознавства.</p>	VII	58	2
4.	<p>Загальнометодичні засади вибору принципів, методів та прийомів викладання українознавства в школі</p> <p>1. Дидактичні принципи організації пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення українознавства. 2. Методи викладання українознавства в школі, їх функції та значення. 3. Методичні прийоми навчання, їх класифікація. 4. Комплексне використання методів і прийомів для підвищення ефективності уроків українознавства.</p>	VII	58	2
5.	<p>Використання художньої літератури та фольклору при вивченні курсу</p> <p>1. Художня література, її роль у вивченні українознавства. 2. Класифікація творів художньої літератури. 3. Структура, жанровий склад українського фольклору. 4. Критерії відбору творів художньої літератури до уроків українознавства. 5. Методичні прийоми використання художньої літератури на уроках українознавства. 6. Особливості проведення уроків українознавства з використанням фольклорних матеріалів. 7. Активізація пізнавальної діяльності учнів засобами пісенної творчості.</p>	VII	4	2

№ п/п	3.1. Назва розділів, тем, лекцій та їх зміст	семестр	кількість годин	
			Всього	в т. ч. лекцій
6.	Застосування краєзнавчих матеріалів на уроках українознавства. 1. Значення краєзнавчо — етнографічного матеріалу для виховання поваги до національної культури, мови, звичаїв, традицій 2. Методичні аспекти використання краєзнавчого матеріалу на уроках українознавства	VII	58	2
7.	Використання наочності на уроках українознавства 1. Наочність на уроках українознавства: характеристика і значення. 2. Правила відбору наочних посібників до уроків українознавства та позакласних виховних заходів. 3. Методичні рекомендації до проведення уроку-екскурсії.	VII	58	2
8.	Методика використання технічних засобів навчання при вивченні українознавства 1. Класифікація технічних засобів навчання. 2. Дидактичні принципи використання технічних засобів навчання на уроці. 3. Методика організації та проведення телеуроків.	VII	58	2
9.	Міжпредметні зв'язки при вивченні курсу 1. Методична суть та значення проблеми міжпредметних зв'язків. 2. Основні аспекти змісту міжпредметних зв'язків українознавства. 3. Методичні прийоми і засоби встановлення міжпредметних зв'язків. 4. Методика проведення інтегрованих уроків.	VIII	58	2
10.	Методика використання дидактичних матеріалів на уроках українознавства 1. Дидактичні матеріали на уроках українознавства, їх роль та значення в формуванні народознавчих знань 2. Види дидактичних завдань 3. Методичні прийоми використання дидактичних матеріалів при вивченні українознавства (тестові завдання, дидактичні картки, вікторини, кросворди, головоломки, ребуси, піктограми, шаради)	VIII	58	2
11.	Формування знань, умінь та навичок учнів у процесі навчання 1. Класифікація умінь. Методичні прийоми формування основних умінь та навичок курсу. 2. Розвиваюче навчання і його значення в процесі викладання українознавства. 3. Розвиток умінь і навичок учнів на уроках українознавства. 4. Методика формування умінь і навичок.	VIII	58	2
12.	Система перевірки й оцінювання знань та вмінь учнів у процесі вивчення українознавства 1. Завдання і зміст перевірки і оцінки результатів навчання. 2. Організація, форми і прийоми перевірки. 3. Тестові завдання з українознавства. 4. Оцінка знань і коментування вчителем результатів навчання.	VIII	58	2
13.	Факультативні заняття 1. Основні завдання факультативних курсів з українознавства. 2. Класифікація факультативів. 3. Форми проведення занять та організаційні питання. 4. Етапи вивчення українознавчих тем на факультативних заняттях.	VIII	58	2
14.	Зміст і методика організації позакласної та позашкільної роботи з українознавства в сучасній школі 1. Мета і завдання позакласної роботи з українознавства в сучасній школі. 2. Основні форми позакласної роботи. 3. Методика організації і проведення родинних свят, створення книг про історію села, створення музеїв та кімнат українознавства, проведення фестивалів, фольклорно-етнографічних експедицій. 4. Позашкільна виховна робота з українознавства.	VIII	58	2

№ п/п	3.2. Зміст практичних (семінарських) занять	Семестр	Кількість годин
1.	Українознавство в системі загальноосвітньої школи: загальна характеристика П Л А Н 1. Історія виникнення і розвитку українознавства. 2. Мета, завдання та специфіка викладання курсу українознавства. 3. Характеристика діючих програм з українознавства та народознавства, їх варіативність. 4. Загальна характеристика навчально-методичного комплексу з українознавства. <i>Практичне завдання</i> 1. Проаналізувати діючі програми з українознавства, українського народознавства.	VII	2

№ п/п	3.2. Зміст практичних (семінарських) занять	Семестр	Кількість годин
2.	<p>Урок українознавства: його специфіка, типи.</p> <ol style="list-style-type: none"> Сучасний урок українознавства. Вимоги до уроку. Типи і структура уроків з українознавства. Особливості їх проведення. Уроки українознавства з прогресивними технологіями навчання та методика їх організації та проведення Дидактичні аспекти підготовки вчителя українознавства до уроку <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати план-конспект комбінованого уроку з українознавства (тема обирається довільно) Підготувати план-конспект одного з варіантів уроку з прогресивними технологіями навчання (урок-виставка, урок-мандрівка, урок-пісня, урок-фестиваль, урок-казка, урок-телешоу) 	VII	2
3.	<p>Система методів навчання українознавства</p> <ol style="list-style-type: none"> Поняття методи і прийоми навчання українознавства. Класифікація методів навчання Метод усного навчання. Види усного методу викладання Бесіда на уроках українознавства та її види. Метод наочного навчання. Класифікація наочних засобів навчання. Методичні прийоми роботи. Текстуальний метод. Проблемність у викладанні українознавства. <p><i>Практичне завдання:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати фрагмент уроку (тема обирається довільно) із використання різних видів усного методу Підготувати приклади різних видів бесід на уроках українознавства 	VII	2
4.	<p>Методика вибору форм, прийомів та методів викладання українознавства в 5 класі</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <ol style="list-style-type: none"> Науково-методичні основи навчання, українознавства в 5 класі школи. Календарно-тематичне планування курсу в 5 кл. Методика організації і проведення різних типів уроків у 5 кл. Активізація пізнавальної діяльності учнів на уроках українознавства в 5 кл засобами музики, співу, художньої літератури, живопису. <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 5 кл. Підготувати методичну розробку одного з варіантів уроку українознавства за схемою: <ol style="list-style-type: none"> мета уроку; тип, структура, етапи уроку; унаочнення, дидактичний матеріал, технічні засоби навчання; хід уроку із зазначенням методів навчання; <p>д) література.</p> <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <p>Поняття про добро зло Етичний ідеал українців Хліб у святах і обрядах Хліборобські свята Народні ігри Народні прикмети Народна метеорологія Релігійні свята та обряди Праця як основа народного виховання Фольклор пов'язаний зі святами і обрядами</p> <ol style="list-style-type: none"> Розробити дидактичний матеріал до одного з уроків українознавства (за вибором) — кросворди, ребуси, тести, картки. 	VII	2
5.	<p>Методика вивчення українознавства в 6 класі</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <ol style="list-style-type: none"> Загальна характеристика змісту навчального матеріалу з українознавства у 6 кл. Дидактичні принципи календарно-тематичного планування курсу в 6 кл. Методика формування основних понять курсу Методика використання пісенного фольклору, усної народної творчості, предметної наочності, художньої літератури на уроках українознавства у 6 кл. <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 6 кл. Підготувати методичну розробку одного з варіантів уроку українознавства за схемою: <ol style="list-style-type: none"> мета уроку; тип, структура, етапи уроку; унаочнення, дидактичний матеріал, технічні засоби навчання; хід уроку із зазначенням методів навчання; <p>д) література.</p> <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <p>Ой роде наш, красний Сім'я сучасна і в минулому Хата моя, біла хата Отчий поріг</p>	VII	2

№ п/п	3.2. Зміст практичних (семінарських) занять	Семестр	Кількість годин
	<p>Рослинний світ українців. Символи українського народу Село моє — моя колиско Мій край, моя земля, моя Батьківщина — Україна Самобутність народної культури українців</p> <p>3. Підготувати наочність до одного з уроків українознавства</p>	VII	2
6.	<p>Вивчення українознавства в 7 класі.</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <p>1. Загальна характеристика змісту навчального матеріалу з українознавства у 7 кл. 2. Дидактичні принципи календарно-тематичного планування курсу в 7 кл. 3. Методика формування основних понять курсу 4. Методика використання краєзнавчого на уроках українознавства у 7 кл.</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>1. Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 7 кл. 2. Підготувати методичну розробку одного з варіантів уроку українознавства з використанням краєзнавчого матеріалу за схемою:</p> <p>а) мета уроку; б) тип, структура, етапи уроку; в) унаочнення, дидактичний матеріал, технічні засоби навчання; г) хід уроку із зазначенням методів навчання; д) література.</p> <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <p>Хліборобство — основний вид господарської діяльності українців Господарський календар Чумацькими шляхами Українські страви Тваринництво. Значення для хліборобства Промисли і ремесла: ткацтво, гончарство, деревообробництво Допоміжні господарські заняття: бджільництво, мисливство, рибальство</p>	VIII	2
7.	<p>Методика вивчення українознавства в 8 кл.</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <p>1. Загальна характеристика змісту навчального матеріалу з українознавства в 8 кл. 2. Уроки з активними формами навчання та особливості їх проведення. 3. Календарно-тематичне планування курсу українознавства в 8 кл. 4. Методика формування основних умінь і навичок у процесі вивчення курсу. 5. Використання міжпредметних та внутрікурсів зв'язків при вивченні українознавства у 8 кл.</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>1. Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 8 кл. 2. Підготувати методичну розробку з українознавства для 8 кл з використанням міжпредметних та внутрікурсів зв'язків.</p> <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <p>Антропологічна характеристика українців Етнографічне районування України Українська діаспора Українці. Європейська нація. Історія міжетнічних зв'язків Етапи формування української нації Етнічна історія України Етнічні меншини в Україні</p>	VIII	2
8.	<p>Методика вивчення українознавства в 9 кл. сучасної школи</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <p>1. Загальна характеристика змісту навчального матеріалу з українознавства в 9 кл. 2. Календарно-тематичне планування курсу українознавства в 9 кл. 3. Методика формування основних понять у процесі вивчення курсу. 4. Система перевірки і оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі вивчення українознавства у 9 кл.</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <p>1. Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 9 кл. 2. Підготувати методичну розробку з українознавства для 9 кл.</p> <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <p>Духовний світ українців і народний світогляд Демонологія Релігія в житті українців Родинна обрядовість Весільна обрядовість Державні, трудові, релігійні свята Календарна обрядовість, її цикли Обрядовий фольклор Етнічна специфіка обрядовості українців</p>	VIII	2

№ п/п	3.2. Зміст практичних (семінарських) занять	Семестр	Кількість годин
9.	<p>Вивчення українознавства в 10 кл., основні питання методики викладання курсу</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <ol style="list-style-type: none"> Загальна характеристика змісту навчального матеріалу з українознавства в 10 кл. Календарно-тематичне планування курсу українознавства в 10 кл. Особливості методики навчання українознавства у старшій школі Методика використання прогресивних технологій навчання українознавства у 10 кл. <p>Інтегровані уроки</p> <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 10 кл. Підготувати методичну розробку з українознавства для 10 кл. з використанням прогресивних технологій <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Український одяг Українське житло Архітектура малих форм Виховання в сім'ї Сім'я і сімейний побут Українські церкви Громада і громадський побут Самобутність етнічної культури українців Традиції у народній культурі <ol style="list-style-type: none"> Розробити тестові завдання до одного з уроків. 	VIII	2
10.	<p>Вивчення "Основ етнографії" в 11 кл.</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <ol style="list-style-type: none"> Загальна характеристика змісту навчального матеріалу в 11 кл. Календарно-тематичне планування уроків у 11 кл. Методика організації самостійної роботи учнів при вивченні тем в 11 кл. Технології застосування проблемного навчання у процесі вивчення українознавства в 11 кл. <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Скласти календарно-тематичний план уроків з українознавства для 10 кл. Підготувати методичну розробку уроку з українознавства для 11 кл. з використанням проблемного підходу <p><i>Тематика уроків українознавства</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Етнографія Культурно-господарські типи народів світу Україна в спільності європейських народів Світові та вітчизняні етнографічні школи Видатні вчені та центри етнографічної науки у світі та в Україні Сучасний стан та проблеми етнографічної науки 	VIII	2
11.	<p>Методика організації позакласної та позашкільної роботи</p> <p style="text-align: center;">П Л А Н</p> <ol style="list-style-type: none"> Мета і завдання позакласної роботи з українознавства в сучасній школі. Основні форми позакласної роботи. Методика організації та проведення: <ol style="list-style-type: none"> гуртків з українознавства; родинних свят, вечорів, конкурсів, ігор-мандрівок, вікторин, КВК; фольклорних фестивалів, експедицій, виставок. Створення кімнат народознавства, світлиць, залів козацької слави, шевченківських світлиць. <p><i>Практичне завдання</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Підготувати методичну розробку позакласного заходу з українознавства (тематику див. в табл. № 4). Підготувати фрагмент українського обряду чи свята з використанням театралізованої гри <p>Завдання для групи.</p> <p><i>Пропонована тематика обрядів та свят</i></p> <ol style="list-style-type: none"> Українське весілля: сватання Українське весілля: дівич-вечір Українське весілля: даризна Андріївські вечорниці Щедрий вечір, добрий вечір Свято родинної пісні Свято нашого роду Рідна ненька моя Розмаїття візерунків на полотні Давня українська міфологія Мій улюблений жанр фольклору Без верби і калини — нема України 	VIII	2

Далі буде

Н. І. Загребельна,
ст. викладач кафедри методики викладання
історії та суспільно-політичних дисциплін
Національного педагогічного університету
ім. М. П. Драгоманова